

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2545 – 2556

An Analysis of Democratic Way of Life's Reflection in Phan Wean Fah Award Short Stories B.E.2545 – 2556

ขวัญชนก นัยเจริญ¹

Khwanchanok Naijarun

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี พ.ศ.2545 – 2556 จำนวน 152 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่าผู้เขียนได้สอดแทรกวิถีชีวิตประชาธิปไตยไว้ใน การแสดงพฤติกรรมของตัวละครผ่านบทสนทนา ความคิด และการกระทำ ทั้งนี้วิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏมากที่สุด คือ ด้านการยอมรับ แสดงให้เห็นความเคารพสถาบันพระมหากษัตริย์ กฎหมาย เพื่อนมนุษย์ซึ่งรวมถึง การแสดงความเคารพในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของมนุษย์ วิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏให้เห็นรองลงมา คือ ด้านสามัคคีธรรม สะท้อนภาพ ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม และภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรม ปรากฏจำนวนครั้ง น้อยที่สุด สิ่งที่ปรากฏแสดงให้เห็นการใช้ปัญญาในการพิจารณาปัญหาาร่วมกัน วิพากษ์วิจารณ์บุคคล นโยบาย โครงการของหน่วยงานภาครัฐโดยปราศจากอคติ รวมถึง การคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ผู้นำในฐานะผู้แทน ของประชาชนที่ต้องเป็นไปตามกระบวนการของประชาธิปไตยโดยผ่านการเลือกตั้ง

คำสำคัญ : รางวัลพานแว่นฟ้า วิถีชีวิตประชาธิปไตย วรรณกรรมการเมือง

Abstract

This research aimed to analyze the democratic ways of life appearing in 152 short stories in Phan Wean Fah Award A.D.2002-2013. The result was that the authors inserted the democratic ways of life through the characters' behaviors, namely, conversations, thoughts, and actions. The democratic way of life most frequently found was Dhamma of Reverence which represented to the respect for kings, laws, friends, including rights, liberty, and equality, which were fundamental personal rights of human beings. The second frequently found one was Dhamma of Unity which demonstrated the action that all of the people in community, society, and country collaborated homogeneously for the sake of common interest. The least appearing one was Dhamma of Wisdom which elaborated on intellectual co-consideration for solving problems and criticism without prejudice on individualism, policies, government projects, including recruitment for representatives which followed the democratic processes or patterns via elections.

Keywords : Phan Wean Fah Award, Democratic Way of Life, Political Literary

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทนำ

วรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้า เป็นการประกวดวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นและกวีนิพนธ์ จัดขึ้นโดยสำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎรร่วมกับสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย จัดประกวดครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2545 เนื่องในโอกาสครบรอบ 70 ปี รัฐสภาไทย ภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพแสดงออกทางการเมือง อันเป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สุวรรณ เคลือบสุวรรณ, 2546) และมีการประกวดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2545 – 2556 ภายใต้วัตถุประสงค์ลักษณะเดียวกัน คือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปลุกฝังศรัทธาและส่งเสริมความเข้าใจในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นประชาธิปไตยผ่านศิลปะการประพันธ์เรื่องสั้นและบทกวี และเพื่อสนับสนุน ยกย่องผลงานวรรณกรรมไทยที่ทรงคุณค่าให้พัฒนาไปพร้อมกับสำนึกประชาธิปไตย (คณะกรรมการวรรณกรรมแห่งรัฐสภา, 2556 : 1) จนกระทั่ง เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พร้อมคณะ ได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น คณะรัฐประหารดังกล่าวใช้ชื่อว่า “คณะรักษาความสงบแห่งชาติ” หรือ คสช. เป็นเหตุให้ในปี พ.ศ.2557 ได้ประกาศยกเลิกการประกวดรางวัลพานแว่นฟ้าอย่างเป็นทางการ ตามประกาศคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2557 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2557 ว่า ...เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ.2558 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรประกาศรับผลงานวรรณกรรมพานแว่นฟ้าอีกครั้ง แต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากเรื่องสั้นและบทกวีการเมืองไปเป็นกวีนิพนธ์เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสครบรอบ 120 ปี แห่งวันพระราชสมภพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกฯ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวแทน ต่อมาในปี พ.ศ.2559 สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศเริ่มสงบลง จึงมีการเปิดรับคัดสรรผลงานประเภทเรื่องสั้นและบทกวีภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอีกครั้ง

จากเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นอิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมในด้านการเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของรณฤทัย สัจจพันธุ์ (2558 : 19) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสังคมว่า วรรณกรรมมิใช่เป็นเพียงงานศิลปะทางภาษา หากแต่เป็นพื้นที่ที่หลอมรวมทัศนคติ ความคิด ทั้งความคิดของนักเขียนในฐานะปัจเจก และกระแสดวงความคิดของประชาสังคม นอกจากนี้วรรณกรรมยังเป็นเรื่องเล่าที่บันทึกเรื่องราวของยุคสมัย วรรณกรรมจำนวนมากทำหน้าที่วิพากษ์และฟ้องร้อง รวมทั้งชี้แนะสังคมอีกด้วย และกระแสร่วมสมัย มาลาيارณณ์ และชุตา จิตพิทักษ์ (2528: 103) กล่าวว่าวรรณกรรมเป็นกระจกเงาส่องสะท้อนภาพของสังคม และภายใต้สถาบันของสังคมนั้นจะมีการเมืองแฝงอยู่ด้วยทุกกรณี ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ทางตรงนั้นได้แก่ หนังสือ หรือบทความที่แสดงทรรศนะทางการเมืองโดยตรง และทางอ้อม ได้แก่ข้อเขียนที่อาศัยบันเทิงคดีหรือกวีนิพนธ์เป็นพาหนะ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเป็นเครื่องสะท้อนภาพสังคม การเมืองตามแนวคิดของนักประพันธ์

เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าเป็นวรรณกรรมการเมืองประเภทหนึ่ง ซึ่งประพันธ์โดยนักเขียนชาวไทย ที่ต้องการมีส่วนร่วมเสนอแนวคิด ภาพสะท้อนทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย หลายๆ ด้าน เช่น การเลือกตั้ง นักการเมือง ปัญหาชายแดนใต้ เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการปลุกฝังให้ประชาชนไทยตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค รวมถึงหน้าที่ของพลเมืองภายใต้การปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตย ดังที่อุดมินท์ ชัยศรี (2559: 349) กล่าวถึงเนื้อหาในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าว่ามักมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหน้าที่แห่งพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เช่น สิทธิมักจะถูกอธิบายร่วมกับการเลือกตั้ง หนึ่งคนย่อมมีหนึ่งสิทธิ หนึ่งเสียงเท่ากัน ส่วนเสรีภาพ คือ การกระทำซึ่งต้องอยู่บนหลักการ ความถูกต้อง และคำนึงถึงข้อกำหนดทางกฎหมาย จึงเสมือนว่าเรื่องสั้นกลุ่มนี้ทำหน้าที่เป็นคู่มือไปสู่ประชาธิปไตย ซึ่ง รื่นฤทัย สัจพันธุ์ (2559: 15) ยังได้กล่าวถึงเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าว่า เรื่องสั้นชุดนี้ทำหน้าที่ประหนึ่งเป็น “คู่มือสู่ความเป็นประชาธิปไตย” นั่นคือ ปลุกฝังประชาธิปไตยในระดับปฏิบัติการอย่างเป็นลำดับขั้นเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพทางการเมือง และปลุกฝังความเข้มแข็งของพลเมืองอันจะเป็นความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าเรื่องสังฆาวุธพานแว่นฟ้าเป็นวรรณกรรมการเมืองที่สะท้อนบริบทการเมืองที่มีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้ประพันธ์และผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย ทั้งนี้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศไทยมีความเกี่ยวเนื่องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ ตั้งแต่การประกาศใช้การปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไปจนถึงแนวปฏิบัติของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังที่ ธนศุภอักษรธรรม (2558 : ออนไลน์) กล่าวว่า พุทธศาสนาถูกสถาปนาเป็นศาสนาแห่งรัฐ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย มีพุทธนารามคำแหงเป็นพระธรรมราชา และคตินี้ยังถูกนำมาใช้ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เพื่อตอบโต้ทัศนะประชาธิปไตยแบบสังคมนิยม และอธิบายเรื่องอำนาจของรัฐและผู้ปกครองว่า ในพระไตรปิฎกบทอัครคัมภีร์สูตร กล่าวถึงกำเนิดชนชั้นปกครองที่เรียกว่า กษัตริย์ โดยในอัครคัมภีร์สูตรพูดถึงกำเนิดของวรรณะต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าวรรณะกษัตริย์ได้เกิดขึ้นพร้อมกับวรรณะอื่น ๆ ในสังคมด้วยการที่ชนชั้นปกครองได้นำศาสนาเข้ามาอยู่ในระบบการปกครองเพราะว่าต้องการควบคุมความคิดและสร้างความเป็นเหตุเป็นผลแต่อย่างไรก็ตามผู้ปกครองหรือพระมหากษัตริย์ต้องปกครองโดยยึดหลักธรรม คือ ทศพิธราชธรรม เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนในประเทศ แม้แต่ประชาชนก็ต้องดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางศาสนาเพื่อจะได้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555: 8) กล่าวว่าสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้สังคมไทยมีความสงบสุข คือ คนไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยจะต้องยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา ทั้งนี้ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยว่า บุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะมีพฤติกรรมที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านการยอมรับ เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคม และด้านปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านของผู้ใช้สติปัญญา ให้เหตุผลและความถูกต้องในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555: 25-28) ดังนั้นพุทธศาสนากับการเมืองในประเทศไทยจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งไม่ได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเนื้อหาในวรรณกรรมประเภทเรื่องสังฆาวุธพานแว่นฟ้า ปี พ.ศ. 2545 – 2556 ในแง่ของภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตย โดยใช้กรอบแนวคิดวิถีชีวิตประชาธิปไตยของสนม ครุฑเมือง (2549) ที่แบ่งลักษณะวิถีชีวิตประชาธิปไตยตามหลักธรรมออกเป็น 3 ด้าน คือ การยอมรับ ปัญญาธรรม และสามัคคีธรรม ทั้งนี้การวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยดังกล่าว จะช่วยให้ทราบถึงวิถีชีวิตประชาธิปไตยของคนในสังคมปัจจุบัน ในฐานะพลเมืองภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่สะท้อนผ่านทางพฤติกรรมของตัวละคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2545 – 2556
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตยในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2545 – 2556

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏในเนื้อหาของเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าโดยใช้กรอบแนวคิดวิถีชีวิตประชาธิปไตยของสนม เศรษฐเมือง (2549: 5-6) ครอบคลุมวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับ ปัญญาธรรม และสามัคคีธรรม มีรายละเอียดดังนี้

1. การยอมรับ มีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

1.1 เคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้แก่ การแสดงความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส การร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในโอกาสต่าง ๆ การปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ เพลงสรรเสริญพระบารมีด้วยความเคารพ เมื่อได้ยินหรือเห็นบุคคลใดแสดงกิริยา วาจา หรือมีการกระทำอันไม่สมควรต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ต้องกล่าวตักเตือนและห้ามไม่ให้ปฏิบัติเช่นนั้นอีก

1.2 เคารพซึ่งกันและกันทางกาย – วาจา ได้แก่ การแสดงความเคารพ การทักทาย การให้เกียรติผู้อื่น ส่วนการเคารพทางวาจาเป็นการรู้จักใช้วาจาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้วาจาให้เหมาะสมตามฐานะของบุคคล ใช้วาจาสุภาพไม่ก้าวร้าวส่อเสียด ไม่พูดในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่นำความลับของบุคคลอื่นไปเปิดเผย และไม่พูดนินทาหรือโกหก หลอกลวง

1.3 เคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ การไม่ล่วงละเมิดสิทธิทั้งกาย หรือวาจา รู้จักเคารพในสิทธิของคนที่มาก่อนหลัง เคารพในความเป็นเจ้าของ รู้จักขออนุญาตเมื่อล่วงล้ำเข้าไปในที่อยู่อาศัยของผู้อื่น เคารพในสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย สิทธิของปัจเจกชน อาทิ สิทธิในทรัพย์สิน ในเคหสถาน การประกอบอาชีพ การศึกษา ฯลฯ ส่วนการเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นเมื่อมีผู้พูดเสนอความคิดเห็น ควรฟังด้วยความตั้งใจ และใคร่ครวญด้วยวิจารณญาณหากเห็นว่าเป็นการเสนอแนวคิดที่ดีมีประโยชน์มากกว่าความคิดเห็นของตนเองก็ยอมรับปฏิบัติตาม เคารพในความคิดเห็นของคนส่วนรวมที่ถูกต้องและเคารพเสียงส่วนน้อย

1.4 เคารพในกฎระเบียบของสังคมโดยยึดมั่นในหลักการและกฎหมาย ได้แก่ การยึดมั่นในกรอบระเบียบของสังคม เช่น วัฒนธรรมประเพณี กฎเกณฑ์ทางสังคม และกฎหมายของประเทศ

1.5 ความสำเร็จภาพและความเสมอภาคโดยที่บุคคลต้องมีเสรีภาพอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการให้ความคุ้มครองเสรีภาพต่างๆ ของบุคคล เช่น เสรีภาพทางความเชื่อ การนับถือศาสนา การพูด เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล การพิมพ์โฆษณา การเลือกถิ่นที่อยู่ การเลือกคู่ครอง ความเท่าเทียมกันของบุคคลทั้งเด็กและสตรี เป็นต้น เสรีภาพเหล่านี้ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และขนบธรรมเนียมประเพณี ส่วนความเสมอภาคเท่าเทียมของมนุษย์ ก่อให้เกิดการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่บุคคลอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่มีการจำกัดฐานะ เพศ และพยายามขยายสิทธิในการเลือกตั้งให้กว้างขวางที่สุด

2. ปัญญาธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

2.1 การไม่ถือตนเป็นใหญ่ เป็นการไม่ใช้อำนาจเบียดเบียนผู้อื่น มีคุณธรรม จริยธรรม ความชอบธรรม และความยุติธรรม ได้แก่ การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการยอมรับและปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนมากในที่ประชุมหรือในการทำงานต่างๆ รู้จักเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี

2.2 การร่วมกันคิดใช้เหตุผลวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นประโยชน์ ได้แก่ การปรึกษาหารือเมื่อมีเรื่องที่จะต้องตัดสินใจ ทุกคนต้องร่วมกันคิดช่วยกันตัดสินใจโดยใช้เหตุผลและการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.3 การตัดสินใจด้วยปัญญา ได้แก่ การเน้นในการใช้ปัญญารับข้อพิพาทโดยสันติวิธีด้วยการใช้ปัญญา ใช้เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจหาทั้งปวง ไม่ใช่ใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจปัญหาเสมอไป

2.4 การอภิปรายชี้แจงให้เข้าใจ ได้แก่ ในกรณีที่มีปัญหาโต้แย้งในหมู่คณะจะต้องพยายามอภิปรายจนกระทั่งสามารถชักจูงให้ทุกคนเห็นคล้อยตามเมื่อเกิดกรณีที่แตกต่างกันก็ใช้เหตุผลที่ดีด้วยกันจะมีความถูกต้องและการประสานประโยชน์พิจารณา แต่ถ้าไม่สามารถตัดสินใจได้แล้วจึงจะใช้วิธีการออกเสียงเป็นขั้นสุดท้าย

2.5 การพิจารณาคัดเลือกบุคคล ได้แก่ การใช้สติปัญญาและมีเหตุผลในการคัดเลือกบุคคลอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมเป็นสำคัญ การเลือกผู้นำต้องมีวิธีการที่ชอบธรรมโดยต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและความรับผิดชอบ เป็นต้น

3. สามัคคีธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่

3.1 การรู้จักประสานประโยชน์ ได้แก่ การถือประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติเป็นที่ตั้ง เช่น การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอมโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีการเสียสละความสุขส่วนตนหรือหมู่คณะเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติ

3.2 การร่วมมือกันในการทำงาน ได้แก่ การทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกันโดยมีบุคคลผู้ร่วมงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการร่วมกันทำงานนี้จะต้องมีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน คิด และทำร่วมกันเมื่อถึงขั้นตอนของการทำงานก็ช่วยเหลือกันอย่างตั้งใจจริงจึงไม่หลีกเลี่ยงหรือทำแบบเอาเปรียบผู้อื่น

3.3 การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ การทำงานร่วมกันจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมหรือประเทศชาติเป็นหลักสำคัญโดยไม่แสวงหาประโยชน์ใด ๆ ในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

3.4 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ การที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและหน้าที่ต่อสังคมโดยทำหน้าที่นั้นๆให้ดีที่สุด รวมทั้งสามารถตรวจสอบซึ่งกันและกันได้

3.5 ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ได้แก่ การทำงานร่วมกันในกลุ่ม ในชุมชน ในหน่วยงาน และในสังคมของชาติโดยร่วมใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จดังจุดหมาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า ปี พ.ศ. 2545-2556 ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลจากเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัล พานแว่นฟ้า จำนวน 152 เรื่อง และนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พบว่าเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2545-2556 ปรากฏวิถีชีวิตประชาธิปไตย จำนวน 494 ครั้ง จำแนกเป็นด้านคุณธรรม จำนวน 260 ครั้ง ด้านปัญญาธรรม จำนวน 113 ครั้ง และด้านสามัคคีธรรม จำนวน 121 ครั้ง สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2545 - 2556

วิถีชีวิตประชาธิปไตย	คุณลักษณะ	จำนวนครั้งที่ปรากฏ
คุณธรรม	เคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์	29
	เคารพซึ่งกันและกันทางกาย - วาจา	54
	เคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น	47
	เคารพในกฎระเบียบของสังคมโดยยึดมั่นในหลักการและกฎหมาย	31
	ความมีเสรีภาพและความเสมอภาค	99
ปัญญาธรรม	การไม่ถือตนเป็นใหญ่	8
	การร่วมกันคิดใช้เหตุผลวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นประโยชน์	19
	การตัดสินใจด้วยปัญญา	20
	การอภิปรายชี้แจงให้เข้าใจ	30
	การพิจารณาคัดเลือกบุคคล	36
สามัคคีธรรม	การรู้จักประสานประโยชน์	25
	การร่วมมือกันในการทำงาน	11
	การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	45
	ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	22
	ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน	18
รวม		494

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยในแต่ละด้าน ดังนี้

วิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านคุณธรรม

คุณธรรมด้านการเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์

ข่าวในพระราชสำนักนายภาพราษฎรมารอรับเสด็จพระเจ้าอยู่หัวที่โรงพยาบาลศิริราช สำหรับตัวหล่าเองก็อัญเชิญธงชาติขึ้นเสาไว้บนหลังคาบ้านในช่วงเฉลิมฉลองวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระองค์ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส มีข้อความปรากฏดังนี้

ข่าวแรกที่หล่าได้เห็นคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกจากโรงพยาบาลหลังเข้ารักษาอาการประชวร ทรงสวมเสื้อสีชมพูตามหลักเครื่องทรงของกษัตริย์โบราณที่นิยมแต่งองค์ตามสีประจำวัน หล่าได้เห็นประชาชนที่รักพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวมเสื้อเหลืองมาคอย

ต้อนรับเสด็จพระองค์มามากมาย ...หล้าก็รักพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ ตอนเฉลิมฉลองวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระองค์ในวันที่ 5 ธันวาคม หล้าทรงขาติขึ้นเสาบนหลังคาบ้าน ทรงไตรรงค์โบกสะบัดยามต้องลมทำให้เขาารู้สึกอึดอัดใจ แม้เขาจะไม่ได้สวมเสื้อ แต่เขาก็เป็นประชาชนคนไทยคนหนึ่งที่รักผืนแผ่นดินและรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขของประเทศ

(การันต์ วรรณยุกต์, 2553 : 159)

การวรรณกรรมการเคารพซึ่งกันและกันทางกาย – วาจา

ผู้อำนวยการกล่าวชมเชยในความมุ่งมั่นของครูที่จะเป็นข้าราชการที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยความจริงใจ พฤติกรรมของผู้ผู้อำนวยการแสดงให้เห็นถึงการเคารพซึ่งกันและกันทางกาย – วาจา มีข้อความปรากฏดังนี้

“...ผมว่าถ้าข้าราชการทุกคนคิดได้เหมือนครูก็คงจะดีไม่น้อย ผมขอชื่นชมและให้กำลังใจครูนะครับ” ผู้อำนวยการเรียกตัวฉันไว้ พร้อมกับเอ่ยข้อความดังกล่าวพร้อมโบกหน้าระบายยิ้ม ฉันยิ้มตอบ ขณะที่อยู่ในใจกำลังพูดว่า “ขอบคุณค่ะกำลังใจจากท่านในครั้งนี้ ทำให้ข้าราชการจน ๆ อย่างฉัน พร้อมทั้งจะทำหน้าที่ครูที่ดีตลอดไป”

(พุ่มพวง วรสันติวงศ์, 2554 : 62)

การวรรณกรรมการเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น

พ่อตั้งเป้าหมายว่าอยากให้พงศ์จันทร์เป็นนักการเมืองท้องถิ่น แต่พงศ์จันทร์กลับไปเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย แม้ว่าพ่อจะไม่พอใจแต่ก็ยอมรับเพราะเห็นว่าพงศ์จันทร์รักในอาชีพนี้ การกระทำของพ่อแสดงให้เห็นถึงความเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น มีข้อความปรากฏดังนี้

คำคัดค้านของพ่อยังคงค้างลิ้นอยู่ในโสตประสาทของพงศ์จันทร์มาจนถึงทุกวันนี้ แต่ถึงอย่างไรเมื่อเขายืนยันที่จะทำงานที่ใจรักและเหมาะสมกับความรู้ที่ได้เล่าเรียนมา พ่อก็นิ่งเฉย ไม่ได้ว่ากล่าวอะไรอีก

(วัชร สัจจะสารสิน, 2549 : 16)

การวรรณกรรมการเคารพในกฎระเบียบของสังคมโดยยึดมั่นในหลักการและกฎหมาย

ชาวลานูเป็นผู้ยึดมั่นในกฎระเบียบของสังคมเฉพาะกลุ่ม การออร์เอดะวาเป็นธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัติอย่างหนึ่งของชาวลานู ซึ่งเป็นเครื่องแสดงความเคารพซึ่งกันและกัน ตอบแทนน้ำใจกัน มีข้อความปรากฏดังนี้

รถของเขาซื้อสัตย์ต่อเขาและทุกคนในการทำหน้าที่ขึ้นลงจากคอยเหมือนกับจาเคอ ที่ซื้อสัตย์ต่อความเป็นลานู ที่ยึดมั่นในกฎของบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด

(ประดิษฐ์ สุรสิทธิ์เรื่องชัย, 2553 : 42)

ลานูเป็นผู้เคร่งครัดในกฎแห่งความถูกต้องตามธรรมเนียมปฏิบัติจากบรรพบุรุษออร์เอดะวาจากเพื่อนบ้านนั้นนำความยินดีมาสู่ทุกคนในหมู่บ้าน พวกเขาจะออร์เอดะวา ในวันรุ่งขึ้นเพื่อตอบแทนน้ำใจแก่กัน

(ประดิษฐ์ สุรสิทธิ์เรื่องชัย, 2553 : 49)

การวรรณคดีด้านความมีเสรีภาพและความเสมอภาค

ยายไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เหมือนกับที่ใครอีกหลาย ๆ คนก็ไปใช้สิทธิของตน ทุกคนมีคะแนนเสียง 1 เสียงเท่าเทียมกัน และมีเสรีภาพที่จะลงคะแนนเสียงเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งคนใดก็ได้ให้ไปเป็นผู้แทนของตน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นเสรีภาพในการเลือกตั้งและความเสมอภาคของประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน มีข้อความปรากฏดังนี้

ยายมองดูคะแนนของผู้สมัครที่ยายลงคะแนนให้เมื่อเช้า แล้วรู้สึกปลื้มใจ ไม่ใช่เพราะผู้สมัครคนนั้นกำลังมีคะแนนมากกว่าผู้สมัครหมายเลขอื่นขึ้นนำเป็นอันดับหนึ่ง แต่เป็นเพราะยายรับรู้ว่ามีคะแนนทั้งหมดนั้นคือคะแนนที่มาจาก การเลือกของยายเอง คะแนนที่ทุกคนอยู่ในมือเท่า ๆ กัน

(เชษฐพล มานิตย์, 2553 : 90)

วิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรม

ปัญญาธรรมด้านการไม่ถือตนเป็นใหญ่

หลังจากประชาชนคัดค้านการสร้างเขื่อน ทำให้รัฐบาลต้องร่วมกันแก้ไขจากทุกภาคส่วน โดยการส่งเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมาร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน การร่วมปรึกษาหารือถือเป็นพฤติกรรมหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการไม่ใช้อำนาจเบียดเบียนผู้อื่น มีคุณธรรม จริยธรรม ความชอบธรรม และความยุติธรรม ข้อความปรากฏดังนี้

การประชุมจัดขึ้นที่ห้องสมุด ซึ่งเป็นห้องเดียวของโรงเรียนที่มีติดส่วนตัวและมีเครื่องปรับอากาศ ในที่ประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากกระทรวงเกษตรฯ และกระทรวงทรัพยากรฯ ปลัดจังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ... เมื่อเจ้าหน้าที่และตัวแทนแต่ละฝ่ายบรรยายสรุปจบลง ท่านรองฯ ก็เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้กล่าววาทะวิจารณ์อย่างเต็มที่ ท่านรองฯ ได้กล่าวขอบคุณทุกฝ่ายที่เสียสละเวลามาร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์

(ปราจีน คงคะจันทร์, 2554 : 120)

ปัญญาธรรมด้านการร่วมกันคิดใช้เหตุผลวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นประโยชน์

พี่เขยกับพ่อร่วมกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับเงินจำนวนมากที่หายไป พี่เขยจะบุกไปคาดคั้นกับผู้ที่ต้องสงสัย แต่พ่อคัดค้านโดยให้ความเห็นว่าไม่มีหลักฐานพอที่จะกล่าวหาใครได้ พฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการปรึกษาหารือเมื่อมีเรื่องที่จะต้องตัดสินใจ มีข้อความปรากฏดังนี้

พี่เขยบอกกับพ่อว่าจะไปคาดคั้นคนที่ต้องสงสัยที่เข้าขายขโมยเงินก้อนนั้นไปแต่พ่อก็ค้านห้ามไว้อีก

“เอ็งไปถามให้ตายก็เท่านั้นคนร้ายที่ไหนจะยอมรับสารภาพเราไม่มีหลักฐานอะไรชัดเจนเลย” พ่อพูดด้วยน้ำเสียงเริ่มแผ่วแล้วคล้ายยอมจำนนชะตากรรม

(อุเทน พรหมแดง, 2555 : 54)

ปัญญาธรรมด้านการตัดสินใจด้วยปัญญา

หญิงวัยกลางคน (ตัวละครเอก) คิดว่าจะยุติปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของเพื่อนบ้านด้วยการใช้สัญลักษณ์ คือ ธง เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความเป็นชาติเดียวกัน ถือเป็นการระงับข้อพิพาทด้วยปัญญา มีข้อความปรากฏดังนี้

ธงผืนใหญ่พิเศษที่เธอส่งยังไม่ส่งมาตามนัด หมวยเจ้าของร้านบอกว่าต้นทางในกรุงเทพโทรมาแจ้งว่าจะส่งของช้าไปซักอาทิตย์ นั่นจึงเป็นเหตุให้คลาดกับช่วงเวลาที่ลูกชายกลับมาบ้าน เธอรู้สึกผิดหวังเล็ก ๆ แต่เมื่อธงผืนนั้นส่งมา หมวยรีบเอามาให้ถึงบ้านแล้วคลี่มันออกให้ดู ขนาดของมันก็ลบความผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านั้นไป ด้วยมันใหญ่พอจะดึงดูดสายตาคนผู้ผ่านไปผ่านมาให้สังเกตเห็นได้ง่าย ๆ

เธอหวังเพียงเล็ก ๆ บางทีหากใครก็ตามที่กำลังทะเลาะเบาะแว้งกันได้มาเห็นมันเข้า พวกเขาคงได้คิดตรึกตรอง และถึงที่สุดมันอาจจะลดความร้อนแรงของความขัดแย้งในบ้านเมืองลงได้บ้าง

(อรรถพงษ์ คักดีสงวนมณูญ, 2555 : 96)

ปัญญาธรรมด้านการอภิปรายชี้แจงให้เข้าใจ

เมื่อเผ่าเพียงเข้าใจระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจากลูกชาย เผ่าเพียงจึงพยายามชี้แจงให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง และการใช้สิทธิใช้เสียงของประชาชนในทางที่ถูกต้อง ไม่ขายสิทธิ์ ขายเสียง ดังข้อความที่ปรากฏดังนี้

เมื่อรู้ข่าวว่าเราจะมีการจ่ายแจกเงินอีกครั้ง เผ่าเพียงในฐานะผู้ใหญ่คราวพ่อคราวลุง โผล่หน้าไปถึงเรือนซุซาดิ แกพยายามหวานล่อมให้เขาเห็นแก่ความถูกต้องดีงาม อธิบายว่าสิ่งที่กำลังจะทำความผิดมหันต์ นอกจากจะเป็นการละเมิดกฎหมายบ้านเมืองแล้ว ยังถือเป็นการทำลายระบอบระบบอันดีงามอย่างร้ายกาจ

เวลาที่เหลืออยู่เผ่าเพียงใช้ไปกับการเที่ยวเดินนอกบ้านนั้นบ้านนี้ว่าไม่ให้รับเงินซื้อเสียงนั้น แกโน้มน้าวให้เห็นว่าเงินเล็กน้อยที่ได้มาไม่คุ้มค่ากันเลยทีเดียวกับสิ่งที่สูญเปล่าไป ทุกคนควรเอาใจใส่กับหน้าที่สมาชิกคนหนึ่งของหมู่บ้าน และประชาชนคนหนึ่งของประเทศชาติ กฎหมายมอบสิทธิไว้ในมือให้กำหนดอนาคตของตัวเอง ใช้สิทธิเลือกคนที่เหมาะสมไปทำงานแทน ความเห็นแก่ได้เพียงเล็กน้อยจะทำให้ย่างก้าวข้างหน้าหยุดชะงักลง

(อุเทน พรหมแดง, 2545 : 35)

ปัญญาธรรมด้านการพิจารณาคัดเลือกบุคคล

น้ำชัยได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิก อบต. เนื่องจากเป็นผู้มีความคิดในการพัฒนาชุมชน และริเริ่มโครงการต่าง ๆ กระทั่งหมู่บ้านมีความเจริญมากขึ้น ชาวบ้านนับถือน้ำชัยและเมื่อน้ำชัยลงสมัครรับเลือกตั้ง ชาวบ้าน จึงลงคะแนนเสียงให้เพราะเห็นผลงาน และเชื่อมั่นว่าน้ำชัยจะนำพาความเจริญมาสู่ชุมชนได้ มีข้อความปรากฏดังนี้

เวลาไม่นานน้ำชัยเรียกความนับถือจากคนในหมู่บ้านจนได้รับเลือกเป็นสมาชิก อบต. ว่ากันว่านายก อบต. คนเก่าเป็นเพียงหุ่นประดับในห้องทำงานเท่านั้น โครงการพัฒนาต่างๆ ที่ทำให้บ้านเราเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผลสำเร็จด้วยน้ำมน้ำชัยทั้งสิ้น คนรุ่นใหม่ไม่น้อยเลย ที่สนับสนุนน้ำชัย พวกเขาต้องการคนฉลาด นำพาชุมชนไปสู่ความเจริญ

(วัฒน์ ยวงแก้ว, 2552 : 23)

วิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม

สามัคคีธรรมด้านการรู้จักประสานประโยชน์

เด็กหญิงไทยพุทธนึกถึงคำพูดของเด็กหญิงไทยมุสลิมที่กล่าวเสมอว่าไม่อยากให้คนทะเลาะกัน หรือหากถ้าทะเลาะกันก็ควรจะให้ภัยกันได้อย่างสันติวิธี พฤติกรรมนี้สะท้อนให้เห็นการถือประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติเป็นที่ตั้ง เช่น การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอมโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีข้อความปรากฏดังนี้

เธอมักจะพูดอยู่เสมอว่าอยากให้พวกเราทุกคนรักกัน เธอไม่ชอบฟังเสียงคนทะเลาะกัน เธอบอก ไม่ว่าจะมีเรื่องพลาดพลั้งเลวร้ายแค่ไหนก็ตาม เราต้องให้อภัยกันได้ แม้มันจะเจ็บปวด แต่เธอก็เชื่ออย่างนั้น

(เชาวเรศ บุญยพานิช, 2554 : 91)

สามัคคีธรรมด้านการร่วมมือกันทำงาน

การร่วมมือกันในการทำงาน โดยมีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน และทำร่วมกัน เมื่อถึงขั้นตอนของการทำงานก็ช่วยเหลือกันอย่างตั้งใจจริงของทุกฝ่าย มีข้อความปรากฏดังนี้

เมื่อบ้านเมืองเข้าสู่ขั้นวิกฤตเช่นนี้ ทุกคนจึงหันมาร่วมมือร่วมใจ ต่างปลอยวาง ทิ้งความขัดแย้งทั้งหมดโดยมีผู้นำฝ่ายค้านและผู้นำฝ่ายรัฐบาลประชุมร่วมมือกันวางแผนแก้ไขปัญหา

(ทัศนาวดี, 2555 : 129)

สามัคคีธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนานาชาติ

หลังจากเกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายในการเลือกประธานนักเรียนที่โรงเรียน ฉันกลับมานั่งครุ่นคิดถึงแนวทางการแก้ปัญหาและการปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียนให้แก่นักเรียน หน้าที่ของครูไม่ได้สิ้นสุดแค่ในเวลาราชการเท่านั้น แต่หน้าที่ของครูจะต้องเป็นครูทั้งในและนอกเวลาราชการ พฤติกรรมนี้แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อนานาชาติ การที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและหน้าที่ต่อสังคมโดยทำหน้าที่นั้นๆ ให้ดีที่สุดมีข้อความปรากฏดังนี้

...แต่ที่ว่าหน้าที่ความเป็นครูของฉันกลับไม่ได้ถูกพับเก็บไปตามเวลาขึ้น-ลงของพระอาทิตย์หรือพระจันทร์...สำหรับฉันแล้วหน้าที่ของความเป็นครูไม่มีวันหยุดเสาร์-อาทิตย์...ไม่ได้ยุติลงทุกครั้งหลังหมดเวลาราชการ ฉันจึงกลับบ้านพร้อมภาระหน้าที่อันหนักอึ้ง ฉันกำลังครุ่นคิดว่า จะทำอะไรให้ครูในโรงเรียนของฉัน นักเรียนในโรงเรียนของฉัน อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข จะทำอะไรให้ทุกคนหันมาแสดงความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกัน และจะทำอะไรให้ทุกคนได้ตระหนักถึงแก่นแท้และความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ประชาธิปไตยที่แท้จริง

(พุ่มพวง วรสันติวงศ์, 2554 : 58)

สามัคคีธรรมด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

ปลัดข้าดำลั่งของ ส.ส.รัตติกาล เพราะเห็นว่าเรื่องเหล่านั้นไม่ได้สร้างประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมือง แม้ว่าเขาจะต้องพบกับอำนาจของ ส.ส.รัตติกาลก็ตาม แสดงให้เห็นพฤติกรรมการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีข้อความปรากฏ ดังนี้

มีหน้าที่งานนโยบายบางอย่างที่เธอสั่งให้เขานำไปปฏิบัติ เมื่อเขาเห็นว่าไม่ดีไม่เหมาะสม เป็นการใช้งบประมาณหาเสียงเพื่องานการเมือง เป็นการสนับสนุนโฆษณาให้พรรคการเมืองมากเกินไป เขาก็เก็บเรื่องไว้ในลิ้นชักเสียคือ ๆ เช่นนั้น

.....

“ผมไม่ใช้ทุนให้นักการเมืองเจตเล่่น ข้าราชการทุกคนต้องมีศักดิ์ศรี และทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเท่านั้น”

(ขวัญลี ศรีสุโข, 2547 : 153)

สามัคคีธรรมด้านความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

สมบัติกับชวนช่วยกันพายเรือ ในขณะที่เรือกำลังจะจม ทุกคนร่วมมือร่วมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตนี้ไปได้ มีข้อความปรากฏดังนี้

สมบัติมองทุกคนที่ลงมายุ่งในเรือลำเดียวกันกับเขา เรือลำที่ทั้งเครื่องดับแล้วน้ำรั่วจวนจะจมมีลมแหล่แล้ว มีหน้าซำทะเลยังไม่เรียบ แต่ก็จำต้องพายไปให้ถึงจุดหมาย แม้เป็นเช่นนี้ทุกคนกลับมีแต่รอยยิ้มให้แก่กัน สามัคคีกัน ไม่เหมือนตอนที่เรือเพิ่งออกจากท่า ที่ต่างฝ่ายต่างทะเลาะกัน

(ขมัยพร มาลัยทัต, 2551 : 165-166)

มันช่างเป็นช่วงเวลาที่ยากจะทำหายยิ่งนัก กำลังใจและการสู้ไม่ถอยของทุกคนที่ร่วมมือกันเป็นหนึ่งเดียวเท่านั้น จึงทำให้ฝ่าฟันไปได้

(ขมัยพร มาลัยทัต, 2551 : 166)

ส่วนผลการวิเคราะห์กลวิธีปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตย พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่ผู้อ่านผ่านความคิด คำพูด และพฤติกรรมของตัวละครในระดับต่างๆ จำแนกเป็นตัวละครที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ตัวละครที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน และตัวละครที่แสดงความคิดเห็นต่อคนในระดับประเทศ โดยเรื่องสั้นบางเรื่องอาจใช้กลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยมากกว่าหนึ่งลักษณะ เช่น เรื่อง คีนเดือนเพ็ญ ของ อุเทน พรหมแดง ใช้กลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตย 2 ลักษณะคือ คนในครอบครัว และคนในชุมชน/สังคมท้องถิ่น โดยเนื้อเรื่องใช้การปลูกฝังประชาธิปไตยผ่านคำบอกเล่าของลูกที่บอกพ่อ และพ่อก็นำคำพูดดังกล่าวไปบอกกับคนในชุมชน เป็นต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยโดยคนในครอบครัว พบกลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยผ่านความคิด คำพูด และพฤติกรรมของตัวละครในครอบครัวเดียวกัน โดยปรากฏลักษณะการปลูกฝังประชาธิปไตยเป็น 9 ลักษณะ คือ ลูกบอกพ่อ พ่อสอนลูก พี่สอนน้อง แม่สอนลูก สามีสอนภรรยา ยายสอนหลาน หลานบอกยาย ป้าสอนหลาน และการแสดงทัศนะผ่านความคิดของตนเอง

กลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยต่อคนในชุมชน/สังคมท้องถิ่น พบกลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยผ่านความคิด คำพูด และพฤติกรรมของตัวละครในชุมชน/สังคมเดียวกัน โดยปรากฏลักษณะการปลูกฝังประชาธิปไตยเป็น 12 ลักษณะ คือ ชาวบ้าน บอก/สอน/แนะนำชาวบ้านในชุมชนเดียวกัน หมอบอกคนไข้ กำนันบอกลูกบ้าน ครูสอนศิษย์ ผู้เฒ่าในชุมชนสอนชาวบ้าน หัวหน้าสอนลูกน้อง พระสอนญาติโยม ทหารสอนประชาชน เพื่อนสอนเพื่อน ครูแนะนำชาวบ้าน คำสอนของศาสนา และการแสดงทัศนะผ่านความคิดของคนในชุมชน

กลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยต่อคนในระดับประเทศ พบกลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยผ่านความคิด คำพูด และพฤติกรรมของตัวละครที่มีต่อรัฐบาลและคนทั้งประเทศ โดยปรากฏลักษณะการปลูกฝังประชาธิปไตยเป็น 2 ลักษณะ คือ คนในประเทศแสดงทัศนคติเกี่ยวกับรัฐบาล ในด้านการใช้อำนาจ การใช้อำนาจ การทุจริตของนักการเมืองในระดับประเทศ ผลเสียของการทำรัฐประหาร และคนในประเทศสอนให้คนทั้งประเทศเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2545 – 2556 จำนวน 152 เรื่อง พบภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่อง จำนวน 494 ครั้ง โดยภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านคุณธรรมมากที่สุด ถึง 260 ครั้ง ภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ปรากฏให้เห็นรองลงมาคือ 113 ครั้ง และภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรม ปรากฏให้เห็นน้อยที่สุด คือ 121 ครั้ง การนำเสนอเนื้อหาใช้การสร้างความตกใจเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงขณะนั้น กล่าวคือ เนื้อหาของเรื่องสั้นที่แต่งใน พ.ศ.2545 – 2549 จะปรากฏเหตุการณ์ทางการเมืองในอดีตช่วง 14 ตุลาคม 2516 หรือ 6 ตุลาคม 2519 เหตุการณ์ปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ การทุจริตของนักการเมือง ต่อมาหลังจากมีการทำรัฐประหารยึดอำนาจทางการเมืองจากรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากปัญหาการทุจริต เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ช่วงเวลานี้คนในประเทศเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง โดยคนในสังคมแบ่งออกเป็น 2 ข้าง คือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (เสื้อเหลือง) และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (เสื้อแดง) ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญห และกลายเป็นความไม่สงบในสังคมที่ไม่มีท่าทีว่าจะจบสิ้น จนกระทั่งวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 มีการทำรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ เหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองจึงสิ้นสุดลง ด้วยเหตุนี้เนื้อหาในเรื่องสั้นรางวัล พานแว่นฟ้า พ.ศ.2550 – 2556 จึงมีการใช้ฉากเหตุการณ์ในสังคมในช่วงเวลานั้น คือ ความขัดแย้งของกลุ่มเสื้อเหลืองเสื้อแดง พฤติกรรมการทุจริตของนักการเมืองในระดับต่างๆ การเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของคนในประเทศ มาเป็นวัตถุดิบในการประกอบสร้างเรื่องเป็นจำนวนมาก

จากผลการวิจัยที่พบว่าวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านคุณธรรมปรากฏมากที่สุด คือ จำนวน 260 ครั้ง อาจเนื่องมาจากคนในสังคมไทยได้รับการปลูกฝังให้มีความเคารพซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะความเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์และเคารพผู้อาวุโส เห็นได้จากวัฒนธรรมและประเพณีไทย เช่น วัฒนธรรมการยกมือไหว้ผู้ที่มีอาวุโสมากกว่า ประเพณีสงกรานต์ มีการจัดพิธีรดน้ำดำหัว ขอพรจากผู้อาวุโสแสดงถึงความกตัญญูต่อบุคคลที่ยังคงยึดปฏิบัติสืบเนื่องตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าคุณธรรมเป็นสิ่งที่คนไทยได้รับการปลูกฝังมาโดยตลอด ผ่านทางคำสอน วัฒนธรรม และประเพณีไทย การคุณธรรมเป็นรากฐานของวิถีชีวิตคนไทยมาช้านาน เนื้อหาของเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าจึงปรากฏวิถีชีวิตประชาธิปไตย ด้านคุณธรรมมากที่สุดเพื่อให้คนตระหนักถึงความเคารพซึ่งกันและกัน หากคนมีความเคารพ เข้าใจและยอมรับกัน จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

วิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมปรากฏให้เห็นรองลงมาจากด้านคุณธรรม คือ จำนวน 113 ครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในช่วง พ.ศ.2545 – 2556 เกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง อีกทั้งความรุนแรงจากเหตุการณ์ปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ทำให้คนในชาติขาดความสามัคคีกัน ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2559:79) ได้กล่าวว่า เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าที่เขียนในยุคทศวรรษ 2550 ที่ขัดตรงข้ามมิใช่เพียงรัฐกับประชาชน แต่เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกันเองจนมีการแบ่งสี แบ่งพรรค นักเขียนจึงให้ความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ที่ต้องอาศัยการเคารพนับถือกันอย่างเป็นพี่น้องร่วมครอบครัวเดียวกันเพื่อให้เกิดภราดรภาพและสร้างความสมานฉันท์ ดังนั้นความเคารพซึ่งกันและกันจึงเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความสามัคคีของคนในชาติ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ด้านคาวธรรมปรากฏให้เห็นบ่อยครั้ง และภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมปรากฏให้เห็นรองลงมา จึงกล่าวได้ว่าผู้เขียนมีการสอดแทรกวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมลงในเนื้อหาวรรณกรรม นอกจากนี้เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการให้รางวัลเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พบว่าวัตถุประสงค์หลักของรางวัล คือ เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และให้เกิดความสมานฉันท์ของคนในชาติ ดังที่ นายชัย ชิดชอบ ประธานรัฐสภาได้กล่าวไว้ในคำนิยามของเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า ปี 2551 ว่า “วรรณกรรมการเมืองพานแว่นฟ้า จะทรงคุณค่าเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้อ่านทุกท่าน ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้าเล่มนี้จะมีส่วนปลูกจิตสำนึกในสังคมไทยให้ตั้งสติและพิจารณาว่า “การเมืองแบบสมานฉันท์” ยังเป็นความหวังและหวนกลับมาอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป (ชัย ชิดชอบ, 2552: คำนิยาม) ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงเป็นได้ที่ผู้เขียนจึงสอดแทรกวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมลงไปในเรื่องของเรื่องเพื่อให้เกิดจิตสำนึกและความสามัคคีของคนในชาติตามจุดหมายของการให้รางวัล

ส่วนผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรม เป็นคุณลักษณะที่ปรากฏภาพสะท้อนน้อยที่สุด คือ จำนวน 121 ครั้ง อาจเนื่องมาจากปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การแสดงความคิดเห็นของคนผ่านช่องทางต่าง ๆ ทำได้อย่างเสรี ผู้เขียนจึงไม่ค่อยใส่ใจในส่วนนี้มากนัก อีกทั้งโดยธรรมชาติของคนไทยมักไม่ค่อยเปิดใจกว้างยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น ผู้เขียนจึงไม่ค่อยแทรกวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านปัญญาธรรมชัดเจนมากนัก แต่อย่างไรก็ตามคุณลักษณะด้านปัญญาธรรมที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดมากที่สุด คือ การพิจารณาคัดเลือกบุคคล โดยผู้เขียนมักเลือกใช้ฉากหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้ง โดยใช้ภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้แทน ส่งผลให้เกิดการคิดพิจารณาลงคะแนนเสียงให้กับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น เช่น เรื่องผีดิบ ประชาชนขึ้นชมผีดิบจึงพากันลงคะแนนเสียงให้พรรคการเมืองของผีดิบอย่างท่วมท้น เพราะมีเหตุผลว่าผีดิบจะไม่โกงกินเหมือนมนุษย์เนื่องจากผีดิบไม่มีญาติพี่น้องจึงไม่จำเป็นต้องเอื้อประโยชน์ให้กับญาติพี่น้อง

ด้านกลวิธีการปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตย พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่ผู้อ่านผ่านความคิด คำพูด และพฤติกรรมของตัวละครในระดับต่างๆ จำแนกเป็นตัวละครที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ตัวละครที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน และตัวละครที่แสดงความคิดเห็นในระดับประเทศ

กลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยโดยคนในครอบครัว พบว่า ปรากฏเป็น 9 ลักษณะ คือ ลูกบอกพ่อ พ่อสอนลูก พี่สอนน้อง แม่สอนลูก สามีสอนภรรยา ยายสอนหลาน หลานบอกยาย ป้าสอนหลาน และการแสดงทัศนะผ่านความคิดของตนเอง แสดงให้เห็นว่าการปลูกฝังประชาธิปไตยควรเริ่มจากบุคคลในครอบครัวต้องมีความเป็นประชาธิปไตย ผู้ใหญ่อบรมสั่งสอนเด็ก และเด็กต้องเคารพผู้ใหญ่ ทุกคนในครอบครัวต้องมีสิทธิ เสรีภาพ ภายใต้กติกาที่กำหนดขึ้นร่วมกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของรีนฤทัย สัจจพันธุ์ (2559 : 30) ที่ได้กล่าวไว้ในบทความ เรื่อง ประชาธิปไตยในบ้าน : ภาพเสนอในเรื่องสั้น ร่วมสมัย ว่า

การปลูกฝังประชาธิปไตยต้องเริ่มจากครอบครัว เพราะครอบครัวคือสังคมเล็กๆ ที่คนอยู่ร่วมกัน มีความผูกพันใกล้ชิดโดยสายเลือดหรือโดยการพึ่งพาอาศัย แต่การอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีกติกาที่ให้อิสระ ความเสมอภาค ความเป็นธรรม เคารพตัวตนของกันและกันตามความเหมาะสม

กลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยโดยคนในชุมชน/สังคมท้องถิ่น พบกลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยผ่านความคิด คำพูด และพฤติกรรมของตัวละครในชุมชน/สังคมเดียวกัน ปรากฏลักษณะการปลูกฝังประชาธิปไตยเป็น 12 ลักษณะ คือ ชาวบ้านบอก/สอน/แนะนำชาวบ้านในชุมชนเดียวกัน หมอบอกคนไข้ กำนันบอกลูกบ้าน ครูสอนศิษย์ ผู้เฒ่าในชุมชนสอนชาวบ้าน หัวหน้าสอนลูกน้อง พระสอนญาติโยม ทหารสอนประชาชน เพื่อนสอนเพื่อน ครูแนะนำชาวบ้าน คำสอนของศาสนา และการแสดงทัศนคติผ่านความคิดของคนในชุมชนแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมมีกลุ่มสำคัญที่จะขับเคลื่อนประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างสมบูรณ์แบบ ดังที่วุฒินันท์ ชัยศรี (2559 : 357) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง นักการเมืองและการเลือกตั้งบนหนทางประชาธิปไตยไทยในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2545 – 2549 ว่า

เรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้ามีการเปรียบเทียบสิทธิหน้าที่ของคนในระบอบประชาธิปไตยให้เห็นภาพชัดเจนมากขึ้น... ขณะที่พยายามชี้ชวนให้เห็นความสำคัญของสิทธิและหน้าที่พลเมือง เรื่องสั้นได้สะท้อนให้เห็นว่าการเมืองมิใช่เรื่องของรัฐสภาหรือชนชั้นปัญญาชนเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเรา หากประชาชนไม่ตระหนักในสิทธิและหน้าที่อันพึงมีของตน การเมืองก็ย่อมนำความเสียหายมาสู่ประชาชน

จากผลการวิจัยที่พบว่าเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2545 – 2556 มีการกลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยโดยคนในชุมชน/สังคมท้องถิ่นนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของวุฒินันท์ ชัยศรี (2559 : 380) ที่ได้ศึกษาเรื่อง นักการเมืองและการเลือกตั้งบนหนทางประชาธิปไตยไทยในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2545 – 2549 พบว่าเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้ามีการปลูกฝังประชาธิปไตยในระดับปฏิบัติการอย่างเป็นลำดับขั้นเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพอันพึงมี และหยั่งรากลึกลงไปจนเกิดความตระหนักในสิทธิ เสรีภาพอย่างแท้จริง ที่สุดแล้วจะกลายเป็นความเข้มแข็งของพลเมืองและชุมชนที่จะเป็นรากแก้วแห่งประชาธิปไตยไทย

กลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยต่อคนในระดับประเทศ พบกลวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยผ่านความคิด คำพูด และพฤติกรรมของตัวละครที่มีต่อรัฐบาลและคนทั้งประเทศ ปรากฏเป็น 2 ลักษณะ คือ คนในประเทศแสดงทัศนคติเกี่ยวกับรัฐบาล ด้านการใช้อำนาจ การใช้กำลัง การทุจริตของนักการเมืองระดับประเทศ ผลเสียของการทำรัฐประหาร และคนในประเทศสอนให้คนทั้งประเทศเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นภายใต้หลักการ เหตุผลและความถูกต้อง อย่างเสมอภาคกัน ประชาชนมีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือผู้ใช้อำนาจ หากพบว่าหน่วยงานหรือบุคคลนั้นกระทำการไม่เหมาะสมดังที่พดล ปรารักษ์ทอง (2559 :183) ได้กล่าวว่าการใช้สิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลภายใต้ระบบประชาธิปไตยมิใช่จะกระทำได้โดยอำเภอใจตน แต่ต้องมาจากการพิจารณาไตร่ตรองว่าสิ่งนั้นจะเกิดผลกระทบต่อส่วนรวมหรือไม่ด้วย การใช้สิทธิเสรีภาพของแต่ละบุคคลในระบอบประชาธิปไตยจึงควรวางอยู่บนพื้นฐานของความสำนึกกับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมไปในเวลาเดียวกัน

จากผลของงานวิจัยทำให้เห็นว่าเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าปรากฏภาพสะท้อนวิถีชีวิตประชาธิปไตยในด้านจารวัตรธรรม ปัญญาธรรมและสามัคคีธรรม สะท้อนผ่านพฤติกรรม ความคิดและบทสนทนาของ ตัวละคร ทั้งนี้ผู้แต่งได้มีการปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตยผ่านตัวละครในระดับต่างๆ คือ ระดับครอบครัว ชุมชนสังคมท้องถิ่น และระดับประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าเหตุการณ์ของสังคมในช่วงขณะนั้น

ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการประกอบสร้างเรื่องสั้นด้วย ยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลหลังจากปี พ.ศ.2549 ปรากฏภาพความขัดแย้งของคนในสังคม การแบ่งสี แบ่งฝ่าย และสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เช่น เรื่องผู้รับผิดชอบ ได้รับรางวัลในปี พ.ศ.2549 สะท้อนภาพความขัดแย้งทางการเมือง การแบ่งฝ่ายของคนในสังคม เรื่องสะพาน ได้รับรางวัลชนะเลิศใน พ.ศ.2551 สะท้อนภาพการเลือกตั้งที่ทำให้คนทะเลาะกัน ทั้งสองฝั่งคลองแบ่งเป็นสองฝ่ายตามกลุ่มการเมือง ซึ่งตรงกับเหตุการณ์ในสังคมหลังช่วงรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 คนในประเทศไทยแบ่งออกเป็นสองฝ่าย นำไปสู่การต่อสู้ ปะทะกันจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ดังที่ฤกษ์ ศุภศิริ (2553: 5-9) ได้ประมวลเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของคนในสังคมไทยไว้ในหนังสือประวัติการเมืองไทยในรอบทศวรรษจากทักษิณมิกถึงพฤษภาจุลาจลสรุปได้ว่า ปี พ.ศ.2549 เกิดรัฐประหาร แต่งตั้งพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีเฉพาะกาล ปี พ.ศ.2550 กลุ่มเสื้อแดงบุกบ้านสี่เสาเทเวศร์ เรียกร้องให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีลาออกจากตำแหน่ง พ.ศ.2551 กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรวมตัวกันอีกครั้งเพื่อขับไล่รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช และรัฐบาลของนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นนอมินีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ.2552 กลุ่มคนเสื้อแดงรวมตัวกันขับไล่รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ พ.ศ.2553 กลุ่มเสื้อแดงรวมตัวครั้งใหญ่ยึดแยกราชประสงค์ เกิดการจลาจลที่สี่แยกคอกวัว รัฐบาลเข้าสลายการชุมนุมจนเป็นเหตุให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เขียนแสดงทัศนคติของตนที่มีต่อการเมืองไทย คือ ต้องการให้นักการเมืองมีจิตสำนึกและทำเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง โดยสอดแทรกลงในกลวิธีการแต่ง เช่น ประชด ประชันนักการเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน สร้างจุดจบของเรื่องให้นักการเมืองที่ทุจริตพบกับความหายนะ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่าผู้เขียนใช้ฉาก เหตุการณ์ทางการเมืองในสังคมที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์จริงในช่วงเวลานั้นมาเป็นวัตถุดิบในการสร้าง ประกอบเรื่อง ความรู้สึกนึกคิดและมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อการเมือง นักการเมือง หรือกลุ่มผู้ชุมนุม และประชาชนผ่านในเนื้อหาของเรื่อง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาภาพสะท้อนความเข้มแข็งและความล้มเหลวของประชาธิปไตยตามแนวคิดของผู้เขียนที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยให้มีความมั่นคงต่อไป
2. จากผลการวิจัยที่พบว่าเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้ามีการสอดแทรกวิถีชีวิตประชาธิปไตยของคนในแต่ละช่วงเวลาที่มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์การเมืองในสังคมช่วงนั้น ดังนั้นจึงควรมีการทำวิจัยเพื่อพิจารณาคัดเลือกเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้าไปใช้ประกอบเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาในรายวิชาภาษาไทย หรือสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อปลูกฝังบทบาทหน้าที่ของประชาชนไทยในฐานะพลเมืองภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2558 จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

- กระแสร้ มัลยาภรณ์ และชุตา จิตพิทักษ์. (2528). *มนุษย์กับวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- การ์นต์ วรรณยุกต์. (2553). หล้าไม้ไผ่เลื้อย ใน *รวมวรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 9*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- คณะกรรมการวรรณกรรมแห่งรัฐสภา. (2556). *วรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้าแห่ง รัฐสภาไทย ครั้งที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- خمัยพร มาลัยทัต. (2552). ไปให้ถึงจุดหมาย ใน *รวมวรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 7*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ชัยวุฒิ ศรีสุโข. (2547). ม้าขี่-ผีเจ้านาย ใน *วรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ชัย ชิดชอบ. (2552). *รวมวรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 7*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ชาวเรศ บุญยพานิช. (2554). คำอธิษฐาน ใน *รวมวรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 10*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เชษฐพล มานิตย์. (2553). ทูเรียนการเมือง ใน *รวมวรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 8*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ทัศนาวดี (นามแฝง). (2555). น้ำ(ท่วม)ใจ ใน *รวมวรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 11*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2558). *พุทธศาสนากับการเมือง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://prachathai.org/journal/2015/02/58062>. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2560.
- นพดล ปรางค์ทอง. (2559). การเคารพกฎเกณฑ์กติกาและการมีมารดราภาพ : วิถีแห่งสันติประชาธิปไตยในเรื่องสั้น ใน *หลากหลายมิติประชาธิปไตยไทย : รวมบทความและปาฐกถาทางวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- ประดิษฐ์ สุรสีห์เรืองชัย. (2553). ก่อนสายหมอกเลื่อน ใน *รวมวรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 9*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ปราจิณ คงคะจันทร์. (2554). ผาไล่ขาด ใน *รวมวรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 10*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- พุ่มพวง วรสันติวงศ์. (2554). ข้าราชการ ใน *รวมวรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 10*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2558). *จิตวิญญาณประชาธิปไตยในเรื่องสั้น ๔๐ ปี นับจาก ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖*. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2559). โลกใหม่แห่งประชาธิปไตยไทยในเรื่องสั้น : การใช้สัญลักษณ์และการตีความ ใน *หลากหลายมิติประชาธิปไตยไทย : รวมบทความและปาฐกถาทางวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2559). ประชาธิปไตยในบ้าน : ภาพเสนอในเรื่องสั้นร่วมสมัย ใน *หลากหลายมิติประชาธิปไตยไทย : รวมบทความและปาฐกถาทางวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: คมบาง.

- ฤกษ์ ศุภศิริ. (2553). **ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ จากทักษิณมิกซ์ถึงพฤษภาจุลาจล**. กรุงเทพฯ: โพลีพีลิกซิง.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,สำนักงาน. (2555). **พลเมืองใน ระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,สำนักงาน. (2556). **สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองใน ระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วัชร ัสจจะสารสิน. (2549). ววแสงแห่งศรัทธาใน **เรื่องสั้นและบทกวีการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2548 ชุด ววแสงแห่งศรัทธา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วัฒน์ ยวงแก้ว. (2552). สะพาน ใน **รวมวรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 7**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วุฒินันท์ ชัยศรี. (2559). นักการเมืองและการเลือกตั้งบนหนทางประชาธิปไตยไทยในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2545 – 2549 ใน **หลากหลายมิติประชาธิปไตยไทย : รวมบทความและปาฐกถาทางวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- สนม ครูทเมือง. (2549). **การสอนวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้วยนิทานพื้นบ้านในเขตภาคเหนือ**. (เอกสารอัดสำเนา).
- สุวรรณ เค็ลือบสุวรรณ. (2546). **เรื่องสั้นการเมือง ชุดคืนเดือนเพ็ญ**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- อรรถพงษ์ ศักดิ์สงวนมณูญ. (2555). ติดธง ใน **รวมวรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 11**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อุเทน พรหมแดง. (2555). กระสุนปืนนัดเดียว ใน **รวมวรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 11**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อุเทน พรหมแดง. (2546). คืนเดือนเพ็ญใน **รวมวรรณกรรมเรื่องสั้นการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้า 2545 ชุด คืนเดือนเพ็ญ**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.